

RIIHIMÄKEEN SJOITTUVAN AURINKOVOIMAHANKKEEN PESIMÄLINNUSTOSELVITYS 2023

Vantaanjoki varressa nähtiin harmaahaikara

Sisältö

1. Johdanto.....	3
2. Tutkimusalue.....	3
3. Aineisto ja käytetyt menetelmät.....	4
4. Tulokset.....	6
4.1 Alueella pesivät /havaitut Lintudirektiivin (Council Directive 79/409/ETY) liitteen I pesimälajit.....	6
4.2 Alueella pesivät /esiintyvät kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen ym. 2019) mainitut lintulajit	7
4.3 Muu huomionarvoinen lintulajisto	9
4.4 Linnustollisesti merkittävät kohteet alueella	10
5. Yhteenveto.....	11
6. Lähteet ja kirjallisuus.....	12
7. Liitteet	13

1. Johdanto

Solnet Group tilasi keväällä 2023 Suomen Luontotieto Oy:ltä pesimälinnustoselvityksen Riihimäen alueelle suunnitellun aurinkopuistohankkeen vaikutusalueelta. Selvitys kuuluu hankkeen ympäristösuunnitteluun ja ympäristövaikutuksiin liittyviin perusselvityksiin. Tehtävän yhteyshenkilönä on tilaajan puolella toiminut Juha Sillanpää ja Suomen Luontotieto Oy:ssä Jyrki Matikainen.

2. Tutkimusalue

Tutkimusalue jakaantuu kahteen osaan eli asutukseen rajautuvaan Vasikkahaan alueeseen ja Silmäkenevan ojitettuun entiseen rämeeseen. Vasikkahaan alueella on laaja, salaajitettu peltoalue, joka kesällä 2023 oli viljanviljelyssä. Alueen länsiosassa on jyrkkärinteinen Penninmäen moreeniharjanne. Vasikkahan alueeseen kuuluu myös Vantaanjokeen rajautuva metsäalue, josta pääosa on hoidettua talousmetsää. Vantaanjoen varrella on myös pienialainen, vanhan metsän piirteitä omaava lehtokorpikuvio. Silmäkenevan alue on hyvin monotonista ja kokonaan ojitettua entistä rämettä, jossa soinen luontotyyppi on jo muuttunut metsäiseksi luontotyyppiä eli rämekankaaksi. Tämä alue rajautuu lännessä laajaan teollisuus- ja varastoalueeseen.

Vasikkahaan laaja peltoaukea

3. Aineisto ja käytetyt menetelmät

Tutkimusalueen pesimälinnusto selvitettiin sovellettua kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies 1988) käyttäen, siten että laskennoissa etsittiin Lintudirektiivin liitteen I pesimälajeja sekä kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen 2019) mainittuja koko lintulajeja koko tutkimusalueelta. Laskenta tehtiin kahteen kertaan siten, että ensimmäinen laskentakierros tehtiin 2.6.2023 ja toinen 15.6.2023. Koko alue kuljettiin systemaattisesti läpi kahden henkilön voimin. Laskentatuloksiin mukaan luettiin myös myöhemmin kesällä tehtyjen selvitysten aikana tehdyt poikuehavainnot, mikäli poikue tulkittiin juuri pesästä lähteneeksi.

Maastotöistä vastasi ja raportin kirjoitti biologi, FM Jyrki Matikainen Suomen Luontotieto Oy:stä. Maastotöissä avusti Heidi Alho. Raportin taittoi Eija Rauhala. Selvityksessä käytetyt karttamateriaalin luovutti tilaaja käyttöömmme.

Laskenta suoritettiin aamuisin klo 4.00–10.00 välisenä aikana. Koska työn tarkoituksena oli löytää mahdolliset vaateliaat tai uhanalaiset pesimälajit käytettiin laskennassa myös atrappia vakioidun kartoituslaskentamenetelmän ohjeiden vastaisesti.

Linnuston laskentamenetelmistä kartoituslaskenta on tarkin, mutta samalla työläin, mikäli laskentakertoja on useampi kuin yksi. Kartoituslaskentamenetelmää käytetään yleisesti maa-

Yleiskuva Silmäkenevan ojitetulta entiseltä rämeeltä

linnuston selvitys- ja seurantamenetelmänä ja menetelmänä se on hyvin yksinkertainen ja helposti toteutettavissa.

Kartoituslaskentamenetelmä perustuu tavallisesti useaan käyntikertaan tutkimusalueella. Kuten muutkin pesimälinnustoon kohdistuvat laskentamenetelmät sen pohjana on lintujen reiviirikäyttäytyminen. Kullakin käyntikerralla merkitään kartalle kaikki pesivää paria osoittavat havainnot. Useimmiten havainto on laulava koiras, mutta myös pesät, juuri pesästä lähteneet maastopoikaset sekä varoittavat naaraat ovat pesivää paria osoittavia havaintoja. Havainnot merkitään käyntikartalle, jonka tulisi olla mahdollisimman tarkka. Käytännössä peitepiirros, johon voi merkitä omia karttamerkkejä, on usein paras vaihtoehto.

Kartoitus on hidas, mutta hyvin tehokas laskentamenetelmä. Kahden laskentakerran menetelmällä ei välttämättä havaita kaikkia alueella esiintyviä lintuja, niiden satunnaisen liikkumisen sekä muuttuvien ympäristöolosuhteiden vaikutusten takia. Kartoituslaskentamenetelmällä yhdellä käyntikerralla havaitaan metsämaastossa noin 60 % pesimälinnuista, mutta avomaastossa havaintotehokkuus voi olla jopa yli 90 %. Harvakasvuisissa metsissä yhdellä käyntikerralla voidaan olosuhteiden ollessa suotuisat havaita lähes kaikki alueella pesivät lintuparit, mikäli laskennan ajoitus osuu oikeaan aikaan (mm. Koskimies ja Väisänen 1988). Kattavamman ja yksityiskohtaisemman tiedon saamiseksi tulisi peitteisessä maastossa laskentakertoja olla mielellään enemmän kuin kaksi. Tulosten tulkinnassa inventointialueen rajalla havaitut parit tulkittiin alueella pesiviksi. Kanalinnut tulkittiin pesiviksi, mikäli kyse oli yksinäisestä naaraslinnusta. Selvityksessä käytettiin atrappia jo mahdollisesti laulukautensa lopettaneiden tai muista syistä hiljaisten lintulajien havaitsemiseksi.

Pesimälinnustoseelvityksen tuloksiin otettiin mukaan alueelle kesä-elokuussa tehdyn luontotyypin- ja kasvillisuusselvityksen aikaiset lintuhavainnot, mikäli oletettiin että laji oli pesinyt alueella. Nämä havainnot koskivat mm. pensaskerttupoikuetta. Uhanalaisen tai vaateliaan linnuston havaintopaikat on esitetty karttaliitteissä 3 ja 4.

Tilauksen ajankohdasta (toukokuu) johtuen alueelta ei kyetty tekemään kanalintujen soidinpaikkaselvitystä, eikä pöllöjen soidinkuunteluselvitystä. Pesimälinnustoseelvityksen perusteella alueella ei havaittu metsoja ja teerihavainnotkin koskivat talvisia ruokailuhavaintoja. Alueelta ei myöskään ole julkaistuja teeren tai metson soidinhavaintoja. Kanalintujen soidinpaikkaselvityksen tekeminen on näiden tietojen perusteella tarpeetonta.

Pensaskerttu pesii alueella

4. Tulokset

4.1 Alueella pesivät /havaitut Lintudirektiivin (Council Directive 79/409/ETY) liitteen I pesimälajit

Teeri (Tetrao tetrix) 1 pari?

Teerestä ei tehty suoria pesimäaikaisia havaintoja alueelta, mutta Silmäkenevan eteläreunalla havaittiin kahdessa paikassa teeren talvisia jätöksiä. Havaintopaikat sijaitsevat aivan hankealueen rajalla. Teeri karttaa pesimäaikana asutusta ja se pesii usein suoalueiden reunamilla

Pyy (Bonasa bonasia) 1 pari

Pyystä tehtiin alueelle tehdyn kasvillisuusselvityksen aikana poikuehavainto, jossa jo hyvin lentäneessä maastopoikueessa oli emon lisäksi 5 poikasta. Havainto tehtiin Silmäkenevan koillisnurkkauksessa

Pikkusieppo (Ficedula parva) 1-2 paria

Lähellä Vantaanjokivartta havaittiin ensimmäisellä laskentakerralla kaksi laulavaa pikkusieppoa ja näiden lisäksi äännelevä naaraslintu. Koirailta oli käynnissä kilpalaulanta ja lopuksi pariutunut vanha koiras ajoi nuoren koiraan pois reviiriltään. Lauluhavainnon lisäksi heinäkuussa kuului saman alueen läheisyydestä muutamia kertoja pikkusiepon kutsuääntä. Heinäkuinen havainto viittaa siihen, että laji ainakin yritti pesiä alueella.

Pyy

4.2 Alueella pesivät /esiintyvät kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen ym. 2019) mainitut lintulajit

Kiuru (Alauda arvensis) 1 pari (NT=silmälläpidettävä)

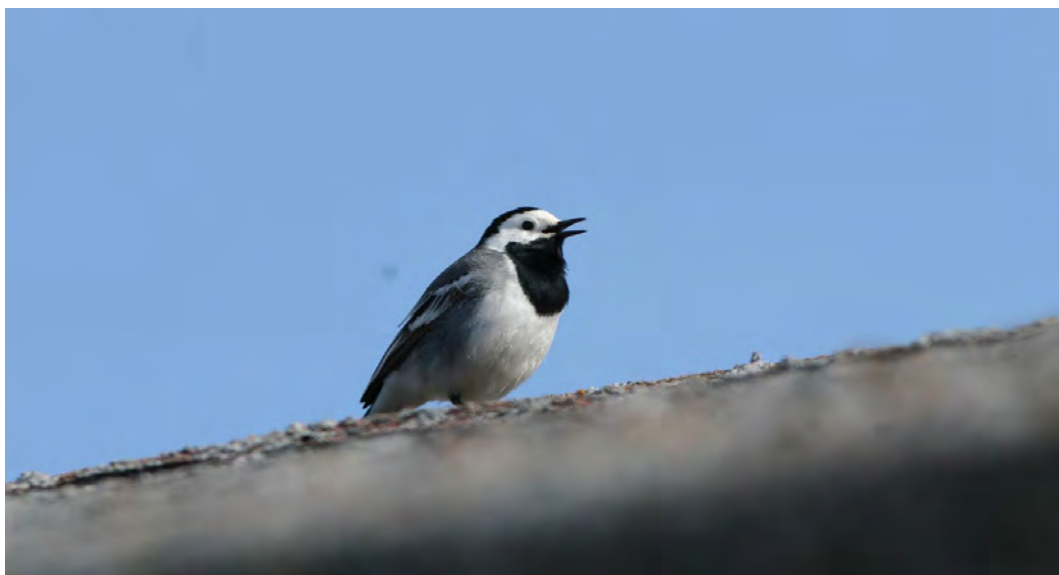
Vasikkahaan alueella havaittiin laulava kiuru ja laji pesi todennäköisesti peltoalueen eteläpuolen nurmialueella.

Västäräkki (Motacilla alba) 2 paria (NT=silmälläpidettävä)

Västäräkistä tehtiin kaksi pesimäaikaista havaintoa Vasikkahaan peltoaukealla. Toinen havainto tehtiin lähellä Vantaanjokea ja toinen Penninmäen reuna-alueella. Kumpikin havainto koski yksittäistä aikuista lintua. Laji pesinee alueen pohjoispuolisten talojen rakennuksissa.

Kiurulla oli reviiri Vasikkahaan alueella

Västäräkki pesi alueella

Töyhtötiainen (*Lophophanes cristatus*) 1 pari (VU=vaarantunut)

Silmäkenevan alueella tehtiin ensimmäisellä laskentakerralla havainto jo hyvin lentävästä töyhtötiaisen maastopoikueesta, jossa emon lisäksi oli ainakin kolme poikasta. Havainto tehtiin alueen kaakkoisnurkkauksessa. Laji kovertaa pesäkolonsa tavallisesti pitkälle lahonneeseen koivupötkkelöön, joita alueella havaittiin muutamia. Laji saattaa poikkeuksellisesti pesiä myös linnunpöntössä. Töyhtötiainen on nopeimmin taantuvia metsälajejamme.

Pensaskerttu (*Sylvia communis*) 1 pari (NT=silmälläpidettävä)

Vasikkahaan eteläreunalta, läheltä Penninmäkeä tehtiin kasvillisuusselvityksen aikana havainto pensaskerttupoikueesta. Jo hyvin lentänyt poikue lienee pesinyt läheisen ojan varren pensaikkoisella alueella. Linnustoselvityksen aikana lajista ei tehty havaintoja.

Närhi (*Garrulus glandarius*) 1 pari (NT=silmälläpidettävä)

Närhestä tehtiin yksi pesimäaikainen havainto Vantaanjoen reuna-alueelta. Alueella havaittiin äänetön, ja ilmeisesti ruokaa poikasilleen hakenut aikuinen lintu pesimälinnustoselvityksen toisella kierroksella. Närhen pesintä varmistuu parhaiten poikasten maastopoikuevaiheessa. Pesällään laji on hyvin hiljainen.

Viherpeippo (*Carduelis chloris*) (EN= erittäin uhanalainen) 1 pari

Penninmäen alueella havaittiin laulava viherpeippo ensimmäisellä laskentakierroksella. Aiemmin runsaslukuisen lajin kanta on vähentynyt jopa 90 prosenttia viimeisen vuosikymmenen aikana. Lajin häviämisen syynä on *Trichomonas gallinae* -alkueläimen aiheuttama lois-tauti, joka leviää lintujen kesäruokinnan aikana ruokintapaikoilla.

Töyhtötiainen

4.3 Muu huomionarvoinen lintulajisto

Harmaahaikara (Ardea cinerea) 1 pari?

Tutkimusalueen itäreunalla, Vantaanjoen varrella havaittiin saalistava harmaahaikara ensimmäisellä laskentakierroksella. Yksittäisen linnun kesäkuinen havainto viittaa siihen, että laji voi pesiä jossain lähialueella. Tutkimusalueella laji ei pesinyt.

Tuulihaukka (Falco tinninculus) 1 pari

Vasikkahaan eteläpuoleisella nurmea kasvavalla alueella havaittiin saalistava tuulihaukka kummallakin laskentakierroksella. Laji pesinee jossain lähiseudun tuulihaukanpöntössä.

Töyhtöhyppä (Vanellus vanellus) 5 paria

Vasikkahaan peltoaukealla pesi vähintään viisi paria töyhtöhyppiä. Ensimmäisellä laskentakierroksella alueella näkyi ainakin kaksi maastopoikasta ja kaksi hautovaa emolintua. Tämän lisäksi laskettiin alueelta 12 aikuista lintua. Lajin varhaisimmat pesinnät tuhoutuvat usein peltotöissä.

Saalistava tuulihaukka

*Töyhtöhyppiä pesi
Vasikkahaan alueella*

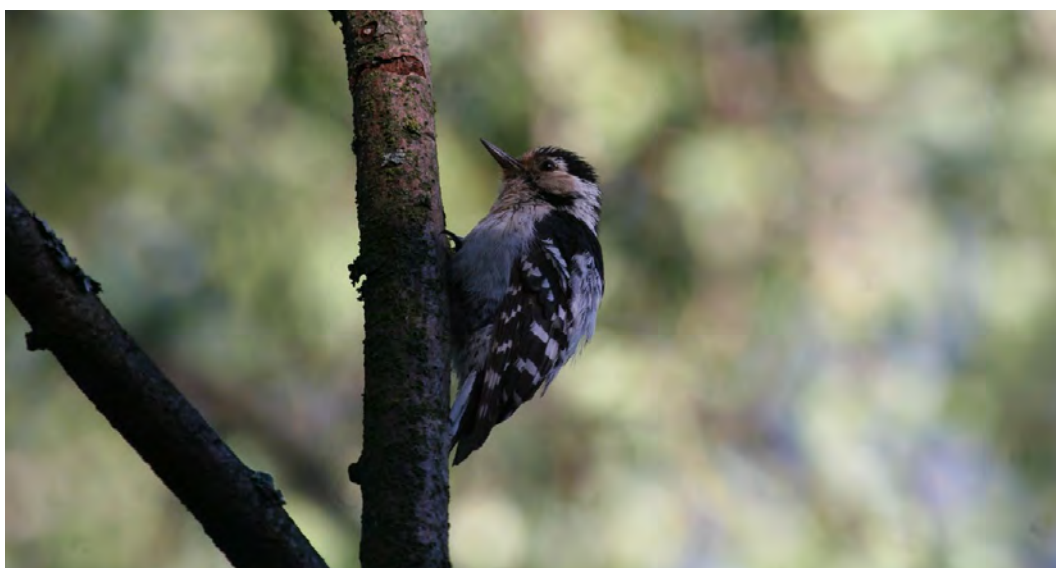

Pikkutikka (Dendrocopos minor) 1 pari

Pikkutikasta tehtiin poikuehavainto läheltä Vantaanjokea. Emo ruokki vielä huonosti lentävää maastopoikasta ja kerjuuäänten perusteella poikasia saattoi olla useampiakin.

4.4 Linnustollisesti merkittävät kohteet alueella

Alueen linnustollisesti merkittävin kohde on Vantaanjoen varren metsäkuvio, jossa havaittiin mm. pikkusieppo, pikkutikka, sirittäjä, puukiipijä, lehtokurppa ja peukaloinen. Kapealla metsäalueella linnuston lajimäärä ja tiheys olivat suuria ja kohde on mukana Riihimäen alueelta tehdyn arvokkaiden lintukohteiden luettelossa. Myös Pennimäen mäkialueella linnusto oli keskimääräistä runsaampi ja alueen reunalla pesi pensaskerttu ja alueella oli myös viitakerttusreviiri. Silmäkenevan ojitetun ja kasvillisuudeltaan hyvin monotonisen entisen rämealueen pesimälinnusto oli erittäin niukka

Pikkutikka havaittiin alueella

Pikkusiepolla oli reviiri alueen itäosassa

5. Yhteenveto

Koko tutkimusalueelta selvitettiin Lintudirektiivin liitteen I lintulajien ja kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen ym. 2019) mainittujen lajien esiintyminen. Sovellettua kartoitustaslaskentamenetelmää käyttäen alueelle tehtiin kaksi laskentakierrosta. Koska työ tilattiin vasta toukokuun alussa, alueelta ei kyetty tekemään pöllöjen soidinkuunteluselvitystä eikä kanalintujen soidinpaikkaselvityksiä.

Tutkimusalueella pesi tai havaittiin pesimäaikana yhteensä kolme Lintudirektiivin liitteen I lajia. Näistä varmistettuja pesimähavaintoja tehtiin vain pyystä (poikue), mutta pikkusieppo hyvin todennäköisesti ainakin yritti pesintää alueella. Teerestä tehty havainto koski Silmäkenevan alueelta löydettyjä talvijätöksiä. Kansallisessa uhanalaisluokituksessa mainittuja lintulajia pesi tai havaittiin pesimäaikana yhteensä kuusi lajia. Lisäksi osa Lintudirektiivin liitteen I lajeista kuuluu myös kansallisesti uhanalaisiin lajeihin. Näistä merkittävin lienee Silmäkenevan alueella havaittu töyhtötiainen.

Alueen linnustollisesti merkittävin kohde on Vantaanjoen varren metsäkuvio, jossa linnustoon kuului useita vanhan metsän lajeja ja jossa linnuston tiheys oli suuri. Vasikkahaan monotonisella peltoaukealla pesi pieni töyhtöhyppäkolonia, mutta muuten alueen peltolinnusto oli niukka. Silmäkenevan ojitetun ja kasvillisuudeltaan hyvin monotonisen, entisen rämealueen linnustolliset arvot olivat vähäiset.

Ainoa alueella pesimäaikaan havaittu petolintu oli tuulihaukka, joka pesi todennäköisesti jossakin lähialueen tuulihaukan pöntössä. Alueella ei havaittu muita pesiviä petolintuja, eikä kesän muiden selvitysten aikana havaittu saalistavia petolintuja, mikä viittaisi petolintujen pesintään lähialueella. Alueelta ei myöskään löytynyt petolintujen vanhoja pesäalustoja. Alueen metsäkanalintukanta on niukka ja varmuudella alueella pesi vain yksi pyypari.

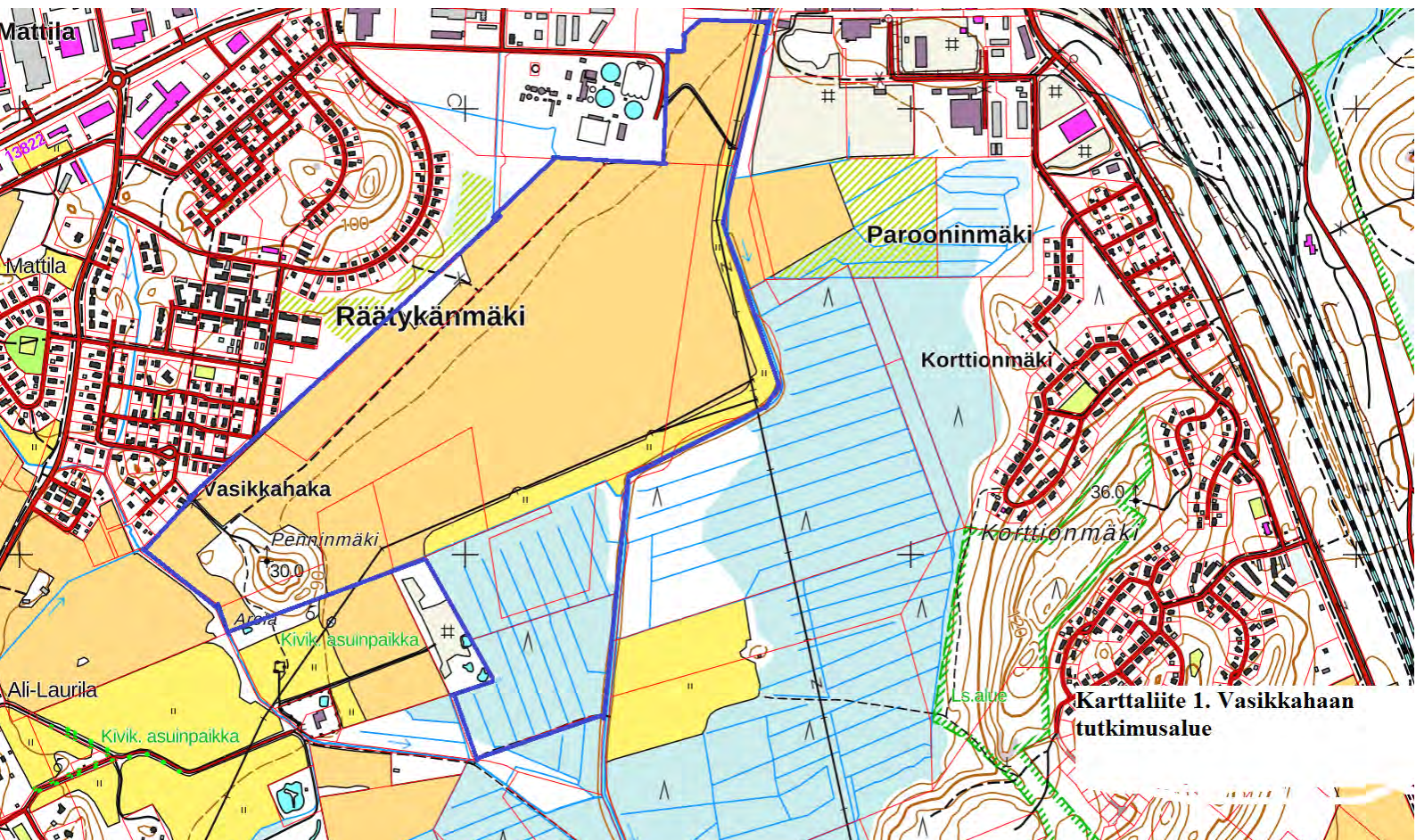
6. Lähteet ja kirjallisuus

- Birdlife Finland. Kevään ja kesän 2023 tiedotteet. [www. Birdlife.fi](http://www.birdlife.fi)
- Enemar, A. 1959: On the determination of size and composition of a passerine bird population season. A methodological study. – Vår Fågelvärld suppl. 2:1-114.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry. Riihimäen linnustoseelvitys 2013-2014
- Koskimies, P. 1994: Linnuston seuranta ympäristöhallinnon hankkeissa. Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja. Sarja B Nro 18. Vesi- ja ympäristöhallitus. Helsinki.
- Koskimies, P. & Väisänen 1991: Monitoring bird populations in Finland. A manual of methods applied in Finland. Finnish Museum of Natural History. Helsinki 145 s.
- Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja (No 4). 142 s. BirdLife Suomi. Suomen ympäristökeskus.
- Luonnonvarakeskus. Myyrätiedotteet 2023
- Sierla L., Lammi, E., Mannila, J. ja Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö -sarja, nro 742. Ympäristöministeriö, Helsinki 2004. 113 s.
- Tucker, G.M: & Heath, M. F. 1994: Birds in Europe: their Conservation Status. Bird Life Conservation Series No. 3. 600 s. Cambridge, UK:
- Väisänen, R., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. Otava, Helsinki. 567 s.
- Ympäristöministeriö 2007a: Suomessa tavattavat lintudirektiivin I liitteen lajit.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=9046&lan=fi>
- Ympäristöministeriö 2007c: Suomen kansainväliset vastuulajit, linnut.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=9837&lan=fi>

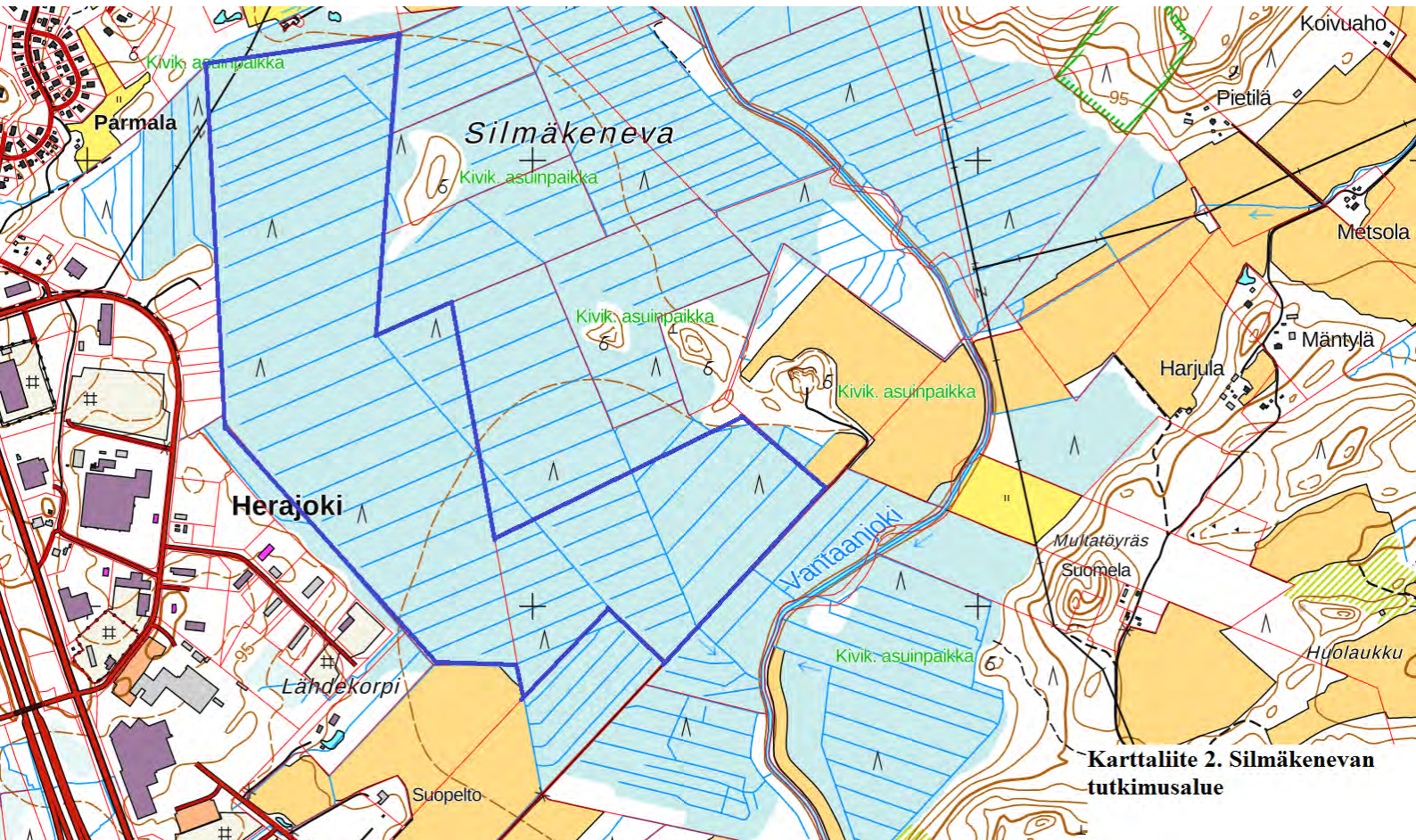
7. Liitteet

Karttaliite 1. Vasikkahaan tutkimusalue

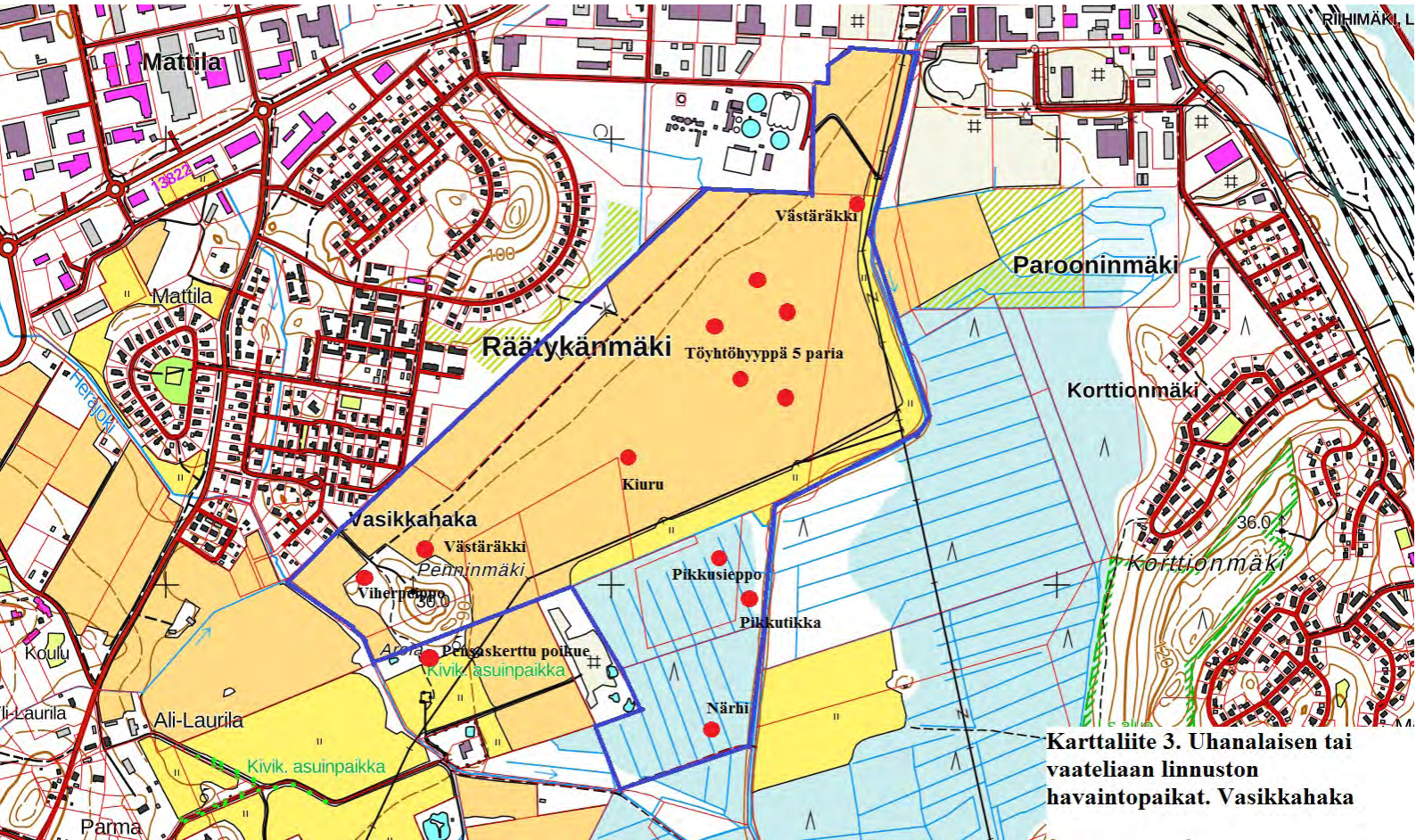

Karttaliite 2. Silmäkenevan tutkimusalue

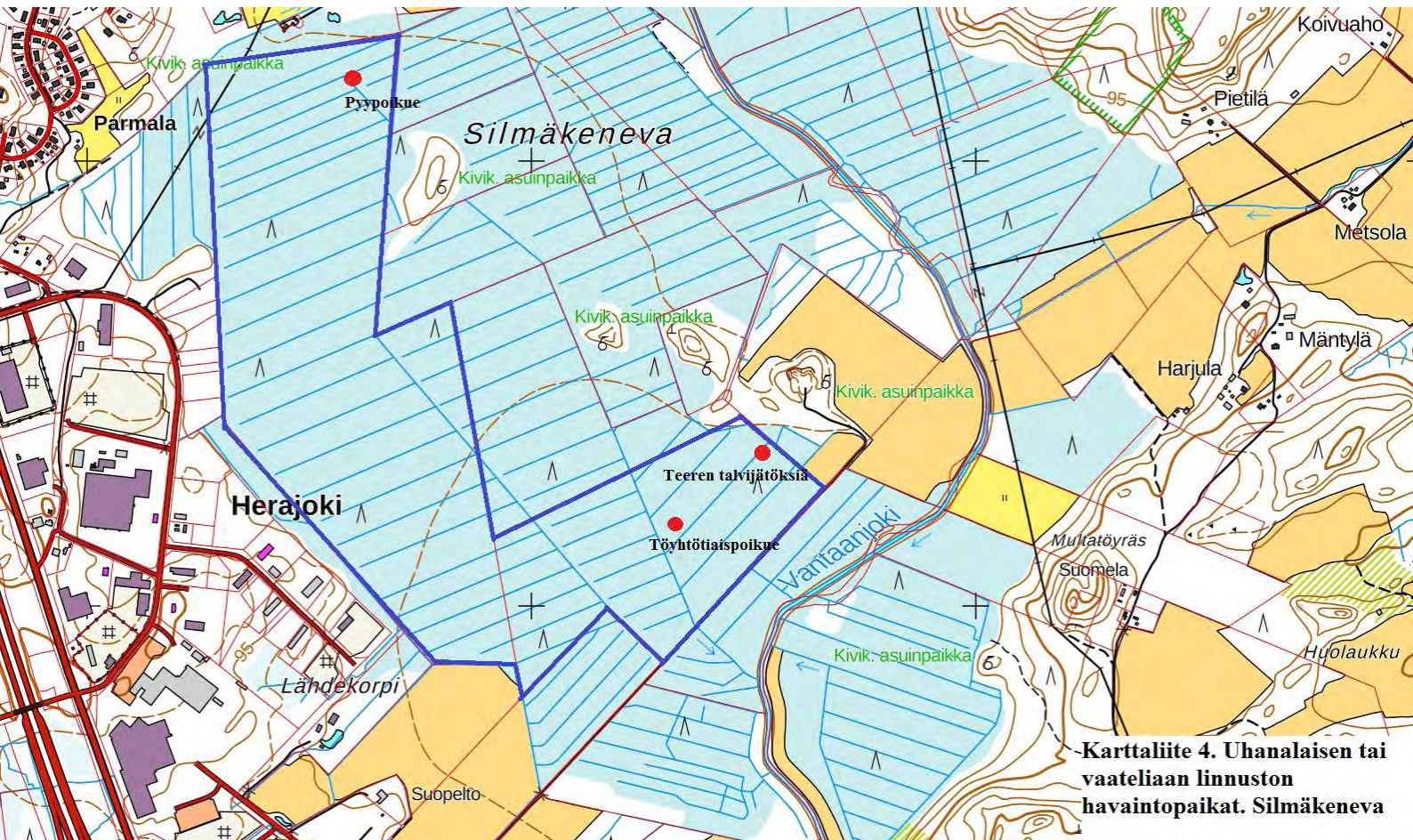

**Karttaliite 3. Uhanalaisen tai vaateliaan pesimälinnuston havaintopaikat.
Vasikkahaka**

Karttaliite 4. Uhanalaisen tai vaateliaan pesimälinnuston havaintopaikat. Silmäkeneva

Karttaliite 5. Riihimäen linnustoselvityksessä (2013) rajattu linnustollisesti arvokas alue Vantaanjokivarressa ja Silmäkenevan alueella

